

שיעורים
תורה

היכלי תורה

ערש"ק כי תצא ח אלול תשס"ט ♦ דף היומי בכלי: בבא בתרא ז ירושלמי: שבועות מג

נושאי הדף בעלון

- שינוי ב'מסכתא' כמה פעמים.....בבא בתרא ז
- כפייה על צדקה.....בבא בתרא ח
- ת"ח המחדש בתורה יכול למחול על כבודו.....בבא בתרא ט
- צדקה, סגולה לבנים.....בבא בתרא ט
- מסירת עצמו להריגה להצלת רבים.....בבא בתרא י
- אופן נתינת הצדקה.....בבא בתרא י
- מעלת כתיבת חדושי תורה.....בבא בתרא יא
- גילוי אליהו ורוח הקודש בזמן הזה.....בבא בתרא יב
- קבלת מתנה מגוי.....בבא בתרא יג
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ורגמזהו כל אנשי עירו באבנים ומת וגו' וכל ישראל ישמעו ויראו

ברש"י: מכאן שצריך הכרזה בבית דין פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה.

דברי רש"י הללו, אמורים בבביתא (סנהדרין פט). תנו רבנן, ארבעה צריכים הכרזה, המסית, ובן סורר ומורה, וזקן ממרא ועדים זוממין וכו'. אלא שיש לתמוה על רש"י, שסמוך לברייתא זו לפניו, מובאת בגמרא ברייתא אחרת שבה נחלקו רבי עקיבא ורבי יהודה בזקן ממרא שנאמר בו גם כן 'וכל העם ישמעו ויראו', שלדעת רבי עקיבא מעלין אותו לבית דין הגדול שבירושלים, ומשמרין אותו עד הרגל, וממיתין אותו ברגל. ולדעת רבי יהודה ממיתין אותו מיד, אלא שצריך הכרזה, וכותבין ושולחין בכל מקום איש פלוני נתחייב מיתה בבית דין.

מעשה יש לומר, שהברייתא השניה שכללה דינם של זקן ממרא ובן סורר כאחת, ששניהם יש בהם הכרזה, לדברי רבי יהודה היא אמורה, ולא לדעת רבי עקיבא. יש לתמוה, רש"י שפירש בפרשת שופטים (יז יג) את הפסוק 'וכל העם ישמעו ויראו' האמור בזקן ממרא כדעת רבי עקיבא, שממיתנים לו עד הרגל וממיתין אותו ברגל, מה ראה בבן סורר ומורה לפרש את הפסוק כדעת רבי יהודה החולק וסובר שהפסוק מלמדנו שצריך הכרזה.

ונראה לומר, שרש"י פירש את מחלוקתם של רבי עקיבא ורבי יהודה שהיא בזקן ממרא בלבד, ורק בו דעת רבי עקיבא שממיתנים לו עד הרגל, ולכן בזקן ממרא פירש רש"י כדעתו. מה שאין כן בבן סורר ומורה שלא נשתנה בו מחלוקתם של רבי עקיבא ורבי יהודה, דעתו של רש"י לפרש, שרבי עקיבא מודה בו לרבי יהודה שהפסוק 'וכל העם ישמעו ויראו' בא לומר שצריך הכרזה. הכרחו של רש"י הוא, שהרי כל ימיו של בן סורר ומורה אינם אלא שלשה חדשים, כי בפחות מכן שלש עשרה עדיין איננו איש, ואילו שלשה חדשים ומעלה לאחר שמלאו לו שלש עשרה, כבר ראוי הוא להיות אב, שיכולה אשתו להתעבר ממנו מיד במלאת לו שלש עשרה, ולשלשה חדשים יוכר עוברו.

מכיון שכן, הרי פעמים רבות אי אפשר להמתין לו לבן הסורר והמורה עד לרגל, כי בינתיים יפקע חיובו. אין זה דבר המסתבר לחלק בין בן סורר ומורה שיחול הרגל בתוך שלשה חדשים לדינו, לבין האחרים שאי אפשר בהם להמתין עד הרגל. לפיכך הוכרח רש"י לפרש שבבן סורר ומורה לא נחלקו רבי עקיבא ורבי יהודה, ושניהם סוברים כאן שפירושו של הפסוק 'וכל ישראל ישמעו ויראו', שצריך הכרזה בבית דין.

ע"פ גן רוה

שינוי ב'מסכתא' כמה פעמים

בסוגיין. רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה, אבל עמי הארץ אל יכנסו. דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס, אמר לו: רבי פרנסני, אמר לו: בני, קרית. אמר לו: לאו. שנית, אמר לו: לאו. א"כ במה אפרנסך. אמר לו: פרנסני ככלב וכעורב. ואכן פרנסו רבי, אך אחר שיצא ישב רבי והצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ, אמר לפניו ר' שמעון בר רבי, שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו.

המהר"ם חאגיז בספרו משנת חכמים (ח"א אות תג) כתב שיש לתמוה למה חקר עליו רבי כל כך, והלא מאחר שלא קרא מהיכן שנה, והלא ודאי שאם לא קרא לא שנה. ועוד, למה זה החסיד כיחש לו בכל שאלותיו להשיב לו לאו.

וביאר שרבי חשש ג"כ פן יהיה איזה ת"ח שאינו רוצה ליהנות מד"ת ולפיקך שאל לו תחילה קרית, וסבר רבי שאולי הוא משנה בדיבורו [שהלא מותר לת"ח לשנות במסכתא ולומר שלא למד אף אם למד], ולכן שאלו שוב אם שנה, וסבר רבי שאף שיתכן שפעם אחת ישנה בדיבורו מ"מ לא ישנה בדיבור כמה פעמים. אך רבי יונתן בן עמרם משום חסידותו לא רצה ליהנות מד"ת ולכן אף פעמיים ושלוש שינה במסכתא.

לפי זה כתב **הג"ר אברהם פלאגי** (בנו של הגר"ח פלאגי) בספרו אברהם את עיניו (ב"מ כג:) במה שאמרו שם בתלתא עבידי רבנן דמשנו בדבוריהו במסכת וכו', היינו בפעם אחת, אבל אם שאלו לו פעם ב' או ג' יאמר, אם לא ממידת חסידות.

במעלה זו של הצנע לכת בתורה, כתב **החיד"א בשם הגדולים** (מערכת א אות עו), שמעתי מרב אחד זקן שקיבל כי בימי מהרש"ל תחת בית מדרשו היה חנות לאיש אחד שהיה מוכר ירקות ושם היה ישן בחנות, וקורין לו ר' אברהם מוכר ירקות, והיה צנוע ודבר אין לו עם אדם, ולילה אחד קם **מהרש"ל** ושמע שר' אברהם הי' לומד סוגיא עמוקה מאד ומפרשה פירוש רחב, והיה נותן דעתו לכל דבריו. ושלא אחריו ושאל לו שאלה עמוקה בש"ס והוא השיב כי הוא עם הארץ ולא ידע מאי קאמרי רבנן, וע"י הפצרות וגזרות פתח פיו והאירו דבריו בחכמה ובקיאיות הפלא ופלא. ונתחנן לו שיהיה בסוד ולא יודיע הדבר, ונמשך כמה זמן שמהרש"ל מפלפל עמו והיה מוצא קורת רוח שהוא גברא רבה. וכשנתבקש בשיבה של מעלה מהרש"ל צוה לקהל שיקחו לרב לר' אברהם מוכר ירקות כי אין כמוהו, ואח"כ בהפצרות ותנאים רבים נתקיימה צואת הרב ז"ל. ומי שיש לב יקח מוסר השכל עד כמה הוא גדר תורה לשמה ואת צנועים חכמה והתורה מכרזת עליו ירום ונשא וגבה. וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

כפייה על צדקה

בסוגיין דרשו על הפסוק (ירמיה ל"ב) 'ופקדתי על כל לוחציו', אמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפי' על גבאי צדקה, ואוקמוה בדלא אמיד, אך באמיד מותר, כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמאי, ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה.

וכן נפסק **בשו"ע** (יו"ד סי' רמח ס"ד) אדם שוע (פירוש נדיב לב, טור שם) שנותן צדקה יותר מהראוי לו, או שמיצר לעצמו ונותן לגבאי כדי שלא יתבייש, אסור לתובעו ולגבות ממנו צדקה, והגבאי שמכלימו ושואל ממנו, עתיד הקב"ה ליפרע ממנו.

ובספר חסידים (סי' סא) כתב שהעני שאינו יכול להרבות בנתינה יעשה מצוה בגופו, ואסור לפרנס לכוף העני לעשות צדקה, והעושה כן נעשה כגוזלו, גוזל מזה ונותן לאיש אחר.

עוד כתב (שם סי' שלב) גדול המעשה יותר מן העושה, דוקא אם מעשה את העשירים אבל אם מעשה את שאינו יכול להתפרנס כאלו הוא גוזלו.

ובספר **מילי דחסידותא** (לבעל 'אשל אברהם' מבוטשאטש, על ספר חסידים סי' סא) כתב שיתכן שגם בעשיר אין נכון לכפותו אלא רק במה שיודעים שכך מוטל עליו לפי הישג ידו, כפי הידיעה או כפי ההודאה, אך לא יותר מכך.

ובעל **פלא יועץ בספרו יעלזו חסידים** (על ספר חסידים סי' שיט) כתב, וענין זה כשיעמיק האדם בו, תסמר שערות בשרו, ויהי צ'ירו דכמה עשירים נותנים משום כסופא כשמצצירים בהם, ואין נותנים מלבם, ויש בדבר גזל וחלול ה' כי יאמרו לזה העשירים כמה אלימי לאפקועי ממונא תופסי התורה, כל כך מכבידים עלינו, וכיוצא. ה' הטוב יכפר בעד, כי העניות לא הניחה מדה טובה, ומעבירה את האדם על דעתו ודעת קונו, והבוטח בה' ובורח מכל מין הנאה שבאה על ידי סרך נדנוד אסור ה' יהיה עמו ולא יחסר לחמו.

וע"ע בתרגום יונתן בן עוזיאל (ויקרא ח טו) שפירש את הפסוק 'וישחט ויקח משה את הדם ויתן על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ויקדשהו לכפר עליו' - וימשח את המזבח מן כל ספק עושק וגזל, בשביל שחשב בלבו שמא לקחו השוטרים של בני ישראל תרומה מן אחיהם בעושק ויקריבו לעשות המשכן, או שמא נמצא בבני ישראל שלא היה בלבו להביא לעשייה ושמע קול כרוז ופחד והביא בלא רצון, בשביל כן טהר אותו בדם הפר ואת מותר הדם יצק ליסוד של המזבח וקידשו לכפר עליו.

ובמטה אפרים (סי' תרז ס"ג) כתב, 'לא יפה עושים הנוגשים בצדקה בעת הזאת ערב יו"כ ועושים פלילות עמהם ולפעמים יש דיחוי בדמים באמרם מה זה לפני איש כמוך וכיוצא"ב והנותן מתבייש ברבים וחלילה לעשות כן במקום צדקה צעקה, דאע"פ שאמרו גדול המעשה אין לעשות רק ביחידות ולא ברבים'.

וכתב **החיד"א** בספרו **ברית עולם** על הספר חסידים (סי' שטו) שכתב 'וענין זה כשיעמיק האדם בו תסמר שערות ראשו, ויהי צ'ירו דכמה עשירים נותנים משום כסופא ויש בדבר גזל וחלול ה' כי יאמרו זה לזה העשירים כמה אלימי לאפקועי ממונא תופסי התורה כ"כ מכבידים עלינו וכיוצא וה' הטוב יכפר בעדם'.

ת"ח המחדש בתורה יכול למחול על כבודו

בעל 'מגן אברהם' (בספרו זית רענן, פרשת חיי שרה) ביאר את הויכוח שהיה בין רב ששת לאמו, שבתחילה לא רצה למחול, ורק לאחר שהראתה לו הדדים נעתר לבקשתה ומחל, ולכאורה איך עבר רב ששת על כיבוד אם שבכתה לפניו ולא רצה למחול [ולכן פירשו התוס' שם (ד"ה אתיא) באופן אחר].

וביאר שבתחילה לא רצה למחול משום כבוד ת"ח, שהרי אמר רב חסדא בקידושין (לב). הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול, משום דתורה לאו דיליה, אכן בגמ' (שם עמוד ב) אמרו, הדר אמר רבא, אין, תורה דיליה היא דכתיב ובתורתו יגה יומם ולילה, ופירש"י קודם שלמד כל צרכו נקראת תורת ה', וכשלמד כל צרכו נקראת תורתו. והטעם בזה, כי כשלמד כל צרכו הרי הוא מחדש אח"כ דברים מדעתו, ולכן נקראת 'תורתו'.

ודרשו בגמ' (עירובין נד:): על הפסוק (משלי ה ט) 'דדיה ירוך בכל עת', למה נמשלו דברי תורה כדד, מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם. ובזה יישב, שבתחילה היה ס"ל לרב ששת שחכם אין יכול למחול על כבודו משום שהיא תורת ה' ולא תורתו, ולכן אמרה לו אמו 'חזי להני חדיי דמצית מינייהו', שכמו שדד זה כל זמן שממשמש בו מוצא בו טעם, אף דברי תורה כן וכו', וא"כ אתה מחדש חידושים בכל יום והתורה שלך היא ואתה יכול למחול.

צדקה, סגולה לבנים

בסוגיין, רבי יהושע אומר כל הרגיל לעשות צדקה זוכה לבנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגדה בעלי חכמה, דכתיב 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים', ופירש רש"י, וכתב גבי חכמה 'כי מוצאי מצא חיים'. **החפץ חיים בספרו אהבת חסד** (פ"ה הגה"ה) ביאר מאמר רבי יהושע, שהרגיל לעשות צדקה, אם עדיין אין לו בנים, יזכה בשכר הצדקה שיוולדו לו בנים בעלי חכמה, שהרי על התורה נאמר 'כי מוצאי מצא חיים'. שמא תאמר שהכוונה שהוא עצמו יתחכם בתורה, ומנין שיזכה לבנים, אי אפשר לומר כן, שהרי מי שאין לו בנים חשוב כמת וע"כ שכוונת הכתוב שיוולדו לו בנים שייקרא עי"ז בשם ח', ויהיו בניו חכמים בתורה, ועל זה נאמר 'מצא חיים'.

על כך הוסיף **הח"ח** וכתב, ומן התימה על האנשים שמחפשיין סגולות שיוולדו להם בנים ומוציאין על הסגולות כמה וכמה רובל כסף, ויש שמוציאין למאות ולאלפים כל אחד לפי עשרו, יותר טוב שיעשו סגולה הנמצאת בחז"ל, היינו שיתעסקו תמיד במדת הצדקה לעזור לעניים במה שיוכלו להיות מן מעשים שהוא גדול מן העושה [הן בענין פרנסת חיותם, הן לגדל את בניהם ולהכניסם לתלמוד תורה שבעבור זה יזכו לבנים בעלי תורה וכמו שנתבאר] או שיעשו גמ"ח קבוע מממונם או שיזרוזו אחרים שישיעו בענין זה, ובזכות זה יתנהג הש"י עמהם ג"כ במדת צדקה וחסד וימלא רצונם בזה, כמו שאחז"ל דזוכה עבור זה להיות לו בנים וכו' וכן עשו הרבה אנשים בזמנינו והצליחו בזה, ואפילו אם ח"ו נסגר הדלת עליו מן השמים בענין זה, עכ"פ מצותיו שעשה לא יאבדו והן תולדותיו כמו שאחז"ל שתולדותיהן של צדיקים הוא המעשים טובים שלהן כי הן תולדות נפשו, משא"כ אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות חיצונות שלא יועילו ולא יצליחו הוא מכלה כוחותיו לריק, והמשכיל יתן כ"ז על לבו, וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים ועי' נדה (עא). שאמרו שם על זה שיתפלל למי שהבנים שלו וידוע מה שאחז"ל שהגומל חסד תפלתו נשמעת, עכ"ל.

מסירת עצמו להריגה להצלת רבים

בסוגיין. הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתו, מאן נינהו וכו' אלא הרוגי לוד. ופירש"י: הרוגי לוד, לוליינוס ופפוס אחים שהרגם טוריינוס הרשע בלודקיא כדאמרינן במסכת תענית (יה): על ידי גזירה שנגזרה על ישראל להשמיד על שנמצאת בת מלך הרוגה וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגנוה.

בספר **ישועות יעקב** (יו"ד סי' קנז סק"א) כתב ללמוד מהך עובדא דהרוגי לוד שאפילו לשיטת **הרמב"ם** (יסודי התורה פ"ה ה"א) שבכל מקום שאמרה תורה יעבור ואל יהרג, ונהרג ולא עבר, הרי זה מתחייב בנפשו, מכל מקום לטובתן של ישראל יכול אדם למסור נפשו למיתה. שלכאורה מי התיר להרוגי לוד להתחייב ראשן למלך, הרי קי"ל (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד) שאם אמרו להם עכו"ם תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם יהרגו כולם ואל ימסרו נפש אחת מישראל, ולמה לא נאמר גם כאן שאף שהמלך העליל על כולם יהרגו כולם ואל ימסרו נפש אחת מישראל, ומה לי נפש איש אחר ומה לי נפשם, אלא ודאי שאף שמצד הדין כן הוא, אם ירצו לעשות דבר כזה שהוא טובת כלל ישראל יכולים למסור נפשם ואין עליהם חטא שמסרו נפשם, והוא הדין בדבר הנוגע לטובת ישראל שלא יכשלו בעון עכו"ם שגדול המחטיא חבירו יותר מן ההורגו, והוא הדין לענין הצלת כלל ישראל, והדבר ברור כשמש, ע"כ.

וברמב"ם (רוצח פ"ז ה"ח) כתב, הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם ואפילו לדבר מצוה או לעדות בין עדות ממון בין עדות נפשות, ואפילו להציל נפש בעדותו או להציל מיד הגייס או מיד הנהר או מיד הדליקה ומן המפולת, ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם עד מות הכהן הגדול, ואם יצא התיר עצמו למיתה.

ובתפארת ישראל (מכות פ"ב מ"ז, בעוז אות ב) תמה הרי אין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, ולמה לא יתירו לו לצאת כדי להציל נפשות. ובאחרונים (עי' שערים המצויינים בהלכה סי' קצ קו"א סק"ד, לפלגות ראובן מכות יא:) כתבו **הרמב"ם** מודה שאם כל ישראל צריכים לו הרי הוא צריך לצאת ומצוה הוא דקעביד כדמשמע בסוגיין, אלא שמ"מ התיר עצמו למיתה וההורגו פטור. ומבואר מכך כדעת הישועות יעקב הנ"ל שמותר למסור עצמו למיתה לטובתן של ישראל.

אופן נתינת הצדקה

מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו. הגדולה שאין למעלה הימנה היא - המחזיק יד ישראל המך עד שלא יצטרך לבריות, ונותן לו מתנה, או הלואה, או עושה שותפות עמו, או ממציא לו מלאכה כדי לחזק ידו שלא יצטרך לבריות ולא ישאל. מעלה השניה היא - הנותן לעני ואינו יודע למי נתן, והעני אינו יודע ממי קיבל, כעין לשכת חשאי שהייתה במקדש. וקרוב למעלה זו, הנותן לקופה של צדקה, או לקופה של מתן בסתר.

מעלה השלישית היא - שיודע הנותן למי נותן, אך העני אינו ידע ממי קיבל, כגון גדולי החכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעות בבתי העניים, וכך ראוי לעשות, ומעלה טובה היא אם אין הממונים על הצדקה נוהגים כשורה. ובכלל זה השולח לעני על ידי שליח נאמן שהעני רגיל עמו ואינו מתבייש ממנו ומזהיר את השליח שלא יאמר לעני מי הנותן. פחות מזה שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן, כגון גדולי החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהן ומפשילין לאחוריהן ובאין העניים ונוטלין כדי שלא יהיה להן בושה.

מעלת כתיבת חדושי תורה

בסוגיין 'אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו'. **במהרש"א** (ח"א ד"ה שהיו) כתב, יש לפרש כי עיקר הלימוד ושנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתבת יד, אשר על כן נקראו החכמים סופרים.

וכן כתב בספר 'יוסף אומץ' (יוזפא, ח"ב שער התנוך) בשם המטה משה, עיקר הלימוד המקוים ביד האדם הוא כשכותב דבריו, ורמז לדבר 'כי תשמרם בבטנך', ראשי תבות 'כתב'.

ובספר חסידים (סי' תקל) הפליג בענין זה יותר וכתב, כל מי שגילה לו הקב"ה דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי גוזל מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב דכתיב (תהלים כה יד) 'סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם', וכתב (משלי ה' טז) 'פוצו מעינותיך חוצה'.

ואילו בספר **שפתי כהן** על התורה, (לרבי מרדכי הכהן מארם צובא, הקדמה דף ג) כתב שהמונע מלכתוב חדושי תורה הוי בכלל כובש נבואתו שהוא בחיוב מיתה.

ובפלא יועץ (ערך חידוש) כתב בשם המפרשים, עכשיו שאין ביהמ"ק קיים ואין קרבנות הכותב חידושי תורה מכפר עליו כאילו הקריב קרבנות, ואסמכוה אקרא (תהלים מ, ז-ח) 'עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי'. ועתיד אדם ליתן את הדין על שגילו לו חידושי תורה ולא כתבם, שלא גילו לו אלא על מנת שיכתבם ויהנו ממנו, ועי' עוד שם במעלת ענין זה.

ובאורחות צדיקים (שער טו) כתב, וצריך זריזות לכתוב ספרים אשר הוא צריך ללמוד מהם, או כשיראה או כשישמע דבר חידוש יהיה זריז לכותבו ולא ימתין עד שישכח מלבו.

והפמ"ג בספרו נטריקון (ריש קו ג) כתב, מי שזכה וחננו הקב"ה בשכל צח וניצוץ טהור כברק אחר ברק רוח נבואה המאיר עליו משמים ומעוררו על איזה חקירה וחידוש דין, אם לא ירשום מיד ויתעצל ודאי ישכח ופסידא דלא הדר, כי דברים גשמיים אם ישכח יצויר שיזכור אח"כ בזמן מה בראותן אותן הדברים בעיניו ודמיונם, משא"כ בשכל הקודש רוחני במה יזכור אם לא ירשום מיד, ואם יזדמן בשבת קורש עכ"פ יעשה סימן בספר בקומו קצת זכרון וטוב לו.

ובס' **קב הישר** (פנ"ג) כתב, 'קנה לך חבר' (אבות פ"א מ"ו), רמז על הקולמוס יהא לך חבר שתכתוב מה שתחדש. **ובאור צדיקים למהר"ם פאפירש** (סי' כב אות טו) כתב, כאשר כותב את תורתו קונה הוא קנין בתורה עד שאין לך קנין עיקרי גדול מזה. ועי' **בכת"ס** (יו"ד סי' קו).

ובשו"ת משיב דבר (ח"ב סי' קד) כתב בפירוש תיבות 'ללמוד ללמד לשמור ולעשות', 'לעשות' הכוונה לכתוב חדושי תורה. ועי' **שו"ת נפש חיה** (סי' עה) שבכתבת חידו"ת מקיים מצות כתיבת ס"ת.

וכתב **החזו"א באגרות** (ח"א אגרת ד) שכתב, קבע נא הערותיך בספר מכורך למען תהינה לך למשמרת וזה חזוק לעיון וכו'.

גילוי אליהו ורוח הקודש בזמן הזה

בשו"ת דברי חיים (יו"ד ח"ב סי' קה) נשאל על מלמד אחד שפגע בכבוד האור החיים ז"ל באמרו שלא עשה ספרו ברוח הקודש. והשיב הדברי חיים 'לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו, אף על פי שבטלה הנבואה מן הנביאים, הלא בפירוש איתא בבבא בתרא (בסוגיין) שמיום שחרב בית המקדש אף על פי שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה, הרי שגם אחר החורבן רוח נבואה שורה על הראויים לכך היינו רוח הקודש דחכמה. וביאור הדבר הביא בשם הראשונים שכתבו 'אף על פי שנטלה נבואה מן הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת חכמים שהוא בדרך חכמה לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם, ונתנה לחכמים פירושו שישגו בשכלם דברים הרבה שאין כח בשכל הטבע להשיגם, וחכם עדיף מנביא פי' מאותו נביא שיש לו כח לראות עתידות, ואין לו דרכי הנבואה שהם מצד החכמה שורה שכינה עליו עי"ש באריכות.

ראיה לדבר הביא **הדברי חיים** ממה שאמרו בגיטין (ז. גבי ר' אביתר דאסכים מריה על ידיה, ופירש רש"י, 'לגלות לו סוד לכוון בדברים הסתומים על אמיתתם', הרי דרוח הקודש והסכמת הקב"ה לא ביטל מחכמים הראויים לזה.

ומה שאמרו בסוטה (מח.): שמימות הנביאים ניטלה רוח הקודש, היינו רוח דנבואה, אבל רוח הקודש דחכמה ולהסכים בשכלו עם הלכה למשה מסיני, או כר' אביתר, זה לא בטלה ולא יכחיש זה רק אפיקורס. וסיים **הדברי חיים**, 'ומה שכתבתם תשובות מגדולי דורינו שבטל לגמרי רוח הקודש, לא אאמין שיצא זה מפי רבותינו שיחי', ומי יודע מה שכתב להם המתעה הנבל הזה, אבל האמת עד לדרכו שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר, יש להם רוח הקודש וכמבואר במורה נבוכים וברמב"ן, ולכן בעל אור החיים נשבג"מ בודאי חיבר ספרו ברוח הקודש, אך לא הוא לבדו רק כל מחבר אפילו בדורינו אם הוא ראוי לכך חיבר ספרו ברוח הקודש, היינו שהסכים בחכמתו לאמיתו של תורה, כמו שאמרו בש"ס על ר' אביתר, וכן כתב התומים לדינא [בקיצור ת"כ סי' קכ"ג וקכ"ד] שאין לומר קים לי נגד השולחן ערוך, משום שכתבו דבריהם ברוח הקודש ע"ש.

ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של אוה"ח, הוא אפיקורס שאינו מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כפר בעיקר רוח הקודש, וליעג על דברי הש"ס בבא בתרא הנ"ל, ויפה עשיתם שלא עזבתם את בניכם בידו ויישר כוחכם בזה'. ועי' בשו"ת דברי מרדכי (לוריא, סי' ב) שהאר"ך להוכיח על רוח הקודש בזמן הזה.

ובשדי חמד (שיורי הפאה מערכת ג כלל ז) הביא מה שכתב הדברי חיים, והוסיף שידוע כי מרן הקדוש הבעל שם טוב מסר נפשו כדי לראות את עצמו עם בעל האור החיים הקדוש, ונתן בים דרכו ללכת לארץ ישראל כאשר בא לשם האור החיים הק' בשנת תק"ב, והן בעוון הדור משמים עכבוהו ואלמלי התראו פנים בפנים שמענו מקדושי ארץ שהיו פועלים בקדושתם להביא משיח צדקנו שיבא בב"א. ובספר **עורה שחר** (ערך א אות עט) הביא גם מש"כ **הדברי חיים**, וציין לדברי האור החיים הק' בהקדמת ספרו פרי תואר שכתב 'ולמקור האמת הדבקתי אור נשמת', הרי שלא חידש דבר רק בהדבקו בקונו ית', אם כך ודאי כל חידושינו היו ברוח הקודש דחכמה.

צבא בתרא יג

קבלת מתנה מגוי

ברמב"ם (זכיה ומתנה פי"ב הי"ז) כתב, הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם אלא בוטחים בה' לא בנדיבים, והרי נאמר 'ושונא מתנות יחיה'.

בטעם שאין ראוי לקבל מתנות כתב המ"מ, שראוי לכל משכיל להסתפק במה שהיה הכרחי לו ולא יבקש מותרות, והביא את דברי המשנה (פאה פ"ח מ"ט) שכל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו. וכל הירא את אלהיו יראה שלימה לא יתעסק כלל ברדיפת ההון ויבין כי כולו הבל, ויראת ה' הוא אוצר קיים, עיי"ש עוד.

ובשו"ע (חו"מ סי' רמט ס"ה) כתב המחבר, מידת חסידות שלא לקבל מתנה אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו שנאמר ושונא מתנות יחיה.

ובסמ"ע (סק"ד) כתב טעם אחר לענין זה, שכוונת חז"ל דרך בני אדם להיות להוט אחר ממון בסוברם להחיות נפשו ונפש ביתו, וקאמר דאדרבה שונא מתנות יחיה, כי הלהוט אחר מתנות צריך להחניף הבריות ואינו מוכיחן על מעשיהם הרעים שרואה בהם. ובפרישה ביאר שהם שני טעמים שקבע הכתוב שכר מצוה זו ב'יחיה', א', מפני שדעת האדם להוט אחר קבלת המתנות בסוברו שיחיה ע"י המתנות לנפשו ולנפש ביתו, ע"כ כתב שאדרבא הבוטח בה' ושונא המתנות יחיה. ב', כדי לשמוע מכלל ההן הלאו, לפי שהנוטל מתנה צריך להחניף לבריות הנותנים לו ולבלתי הוכיחם אף אם רואה שדרכיהם מקולקלים וכל כיוצא בזה, ובזה ודאי גורם מיתה לעצמו, משא"כ המבזה ושונא מתנות דא"צ להחניף לשום אדם.

לפי דברי **הסמ"ע** כתב **במנחת פתים** (או"ח סי' תצח ס"א) לחדש שהיות ואין מצוה להוכיח גוי (כמבואר ברש"י סנהדרין עה. ד"ה ואם), על כן אין חשש לקבל ממנו מתנה, כיון שלא אכפת לן אם לא יוכיחו על מעשיו הרעים. וכיוצא בזה כתב בקובץ **דרך כוכב מיעקב** (כרך ג דף כז) בשם בעל הדובב מישרים.

עוד הביא בקובץ (שם) בשם בעל הדובב מישרים שביאר מה שאמר אברהם אבינו לשרה (בראשית יב יג) 'אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך', ופירש רש"י (שם) 'למען ייטב לי בעבורך - יתנו לי מתנות'. ולכאורה צ"ע והלא אאע"ה היה שונא בצע ומדוע רצה אברהם אבינו מתנות. וביאר הדובב מישרים שכוונת אברהם אבינו היתה שיתנו לו מתנות, והוא לא יקח אותם, וממילא הוא יהיה בכלל 'שונא מתנות יחיה', וזהו שאמר למען ייטב לי בעבורך - יתנו לי מתנות, 'וחיתה נפשי בגללך' - שביזה שלא אקבל את המתנה יתקיים בי שונא מתנות 'יחיה'. (ועיי"ש כ"ע על זה בעל הבאר שבע בספרו צדה לדרך, פרשת לך לך).

אולם ממה שנתבאר שבעכו"ם לא שייך הענין שונא מתנות יחיה כיון שאין בהם מצות הוכחה, אין להקשות על אברהם אבינו שנהג זהירות בזה גם לגבי עכו"ם, דשאני אברהם אבינו ע"ה שהיה צריך לפרסם אלקותו ית' בכל העולם ולקרב כל העולם לאמונה ולהוכיחם, על כן בודאי היה שייך אצלו הטעם שלא לקבל מהם מתנות כדי שיוכל להוכיחם.

תובע שמגיע לו יותר מסכום התביעה

בעל דין שתבע חברו בעד דבר מועט והדיין רואה שיתחייב לו על פי הדין יותר ממה שתבע, אין לדיין לפסוק יותר ממה שתבע, ואם פסק לו יותר הוי טעות בדין וחוזר. וי"א שכל זה בסתם, אבל אם ידוע שטעה התובע הוי מחילה בטעות ואינה מחילה. וי"א שאם אינו רוצה לשלם אף הסכום הפחות קונסים אותו לשלם כפי הדין.

כותל חצר שנפל

כותל חצר המבדיל בין שני השותפין שנפל, יש לכל אחד מהם לכופף את חברו לבנותו עד גובה ארבע אמות, כדי שלא יראו זה את זה, אבל יתר על ארבע אמות אין מחייבין אותו.

רצה האחד והגביהו יותר מארבע אמות, אין מחייבין אותו ליתן חלקו במה שהגביה יותר מארבע אמות, אלא אם כן בנה כותל אחר גבוה כנגד הכותל שביניהם, שאז מחייבין אותו לתת חלקו בגובה שכנגד כותלו.

כותל חצר שטען האחר שהוא בנאו לבדו

כותל חצר שבין שני השותפין שטען האחר שהוא בנאו לבדו, וחבירו אומר שסייעו בבנין, הרי זה בחזקת שסייעו. ואפילו אם ידוע שהאחד בנאו לבדו ושואל מחבירו שיפרע לו חלקו, וטוען שפרעו, נאמן בשבועת היסת. ואפילו טוען שפרעו קודם בנין הכותל. ואפילו יש עדים שתבע חברו שסייעו בבנין ולא רצה, נאמן לומר: נתתי אחר כך, עד שיביא עדים שהיה עמהם במקום פלוני מיום שהחל זה בבנין כותל זה ויודעים אנו שלא פרעו, או שיעידו עדים שהעמידו בב"ד שסייעו בבנין וציווהו ב"ד שסייעו וסירב מלעשות ציווי ב"ד.

כשתובע תשלום על הגבהת הכותל יותר מד' אמות

ואם זה שבנה הכותל גבוה בא לתבוע לחבירו שיפרע חלקו בהוצאות שאר הגובה שהוסיף על ארבע אמות מפני שסמך לו (בצדו) או כנגדו, ואמר: נתתי, אינו נאמן, אלא חברו נשבע בנקיטת חפץ שלא נתן לו, ונוטל ממנו, אא"כ הביא ראיה שנתן לו. מיהו אם קבע לו בנין קבוע, נאמן שנתן לו חלקו.

גם לילד שלך מגיע!

חומש 'עוז והדר'

סבא לומד דף היומי בְּשֶׁפֶה בְּרוּכָה של עז והדר,
אבא מכין את השעור עם מְתִיבְתָא של עז והדר,
אברהמי לומד בְּיָשׁוּבָה בְּגִמְרָא של עז והדר
וְעֵנְקִי לומד הַלְכָה בְּמִשְׁנָה בְּרוּכָה עז והדר.
מהיום גם אני לומד בעז והדר

חדש!!

חומש עוז והדר מפואר לתלמידים עם תמונות
תלת מימד מאירות עינים להמחשת הנלמד

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה

חדש!

עין והדר

גם כולדים
מגיע

פּרָקִי גְמָרָא מְנוקָדִים לְתַלְמִידִים

פְּסוּק מְדַקְדָּק שֶׁל הַגְּמָרָא וּפְרוּשׁ רַש"י
בְּאוּרֵי מַלִּים אַרְמִיּוֹת שְׂאִינָן שְׂכִיחוֹת
הַדְּגֶשֶׁת תַּחֲלַת קְטָעִים וְסִגְיוֹת בְּכָל עֲמוּד
לוּחַ רֶאשִׁי תְּבוּת בְּצַדֵּי הַדָּף
טְבֻלָּאוֹת מְעַצְבוֹת וּמְסַכְּמוֹת
תְּמוֹנוֹת מְרֵהִיבוֹת לְהַמְחִשֵׁת הַמְּשֻׁגָּיִם הַנִּלְמָדִים
(בְּחֶלֶק מֵהַפְּרוּקִים).

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה